

WOONLINIE

Activiteitenplan

Koolmeespada 1-7 & Dokter Essenveldlaan 29-35,
Andel

COLOFON

Activiteitenplan Koolmeespad 1-7 & Dokter Essenveldlaan 29-37, Andel

OPDRACHTNEMER	<i>idverde</i> Advies Willemsplein 2-4 5211 AK 's-Hertogenbosch T 073 205 11 00 E advies@idverde.nl
OPGESTELD DOOR VRIJGEGEVEN DOOR OPDRACHTGEVER	Matthias Koster (Adviseur ecologie) Zef Hermans (Senior adviseur ecologie) Woonlinie Woudrichem 't Rond 1 4285 DE Woudrichem
PROJECTNUMMER KENMERK	722200318 Activiteitenplan Koolmeespad 1-7 & Dokter Essenveldlaan 29-37, Andel
STATUS VERSIE DATUM	Definitief 1.0 03 december 2020

Copyright 2020 *idverde*. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van *idverde*. *idverde* is niet aansprakelijk voor eventuele schade ontstaan bij gebruik van gegevens uit dit rapport.

Inhoudsopgave

COLOFON	2
1. INLEIDING	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doelstelling activiteitenplan	4
1.3 Wettelijke bescherming	5
2. BESCHRIJVING PLANGEBIED, VOORGENOMEN ONTWIKKELING EN BELANG	6
2.1 Beschrijving plangebied	6
2.2 Omvang en planning	6
3. WERKWIJZE ONDERZOEKEN	8
3.1 Flora- en faunaonderzoeken 2019 (QuickScan flora en fauna)	8
3.2 Vleermuisonderzoek 2019	8
4. ONDERZOEKSRISULTATEN	10
4.1 Vleermuisonderzoek	10
4.1.1 Gewone dwergvleermuis	10
5. TOETSING AAN DE WET NATUURBESCHERMING	12
5.1 Verbodsbepaling en vrijstellingen	12
5.2 Beoordeling soorten van de vogelrichtlijnen	12
5.3 Beoordeling soorten van de habitatrichtlijnen	13
5.4 Beoordeling soorten van de 'andere soorten'	13
5.5 Gunstige staat van instandhouding	13
5.6 Verantwoording effectenstudie	13
6. ANDERE BEVREDIGENDE OPLOSSINGEN	14
6.1 Alternatieve locatie	14
6.2 Alternatieve werkwijze	14
6.3 Alternatieve planning	14
6.4 Alternatieve inrichting	14
7. MITIGATIEPLAN	15
8. LITERATUURLIJST	20

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Woonlinie is voornemens om de woningblokken aan de Koolmeespad 1-7 en Dokter Essenveldlaan 29-37 in Andel te slopen en nieuwbouw te realiseren. De aanwezige panden voldoen niet meer aan de huidige eisen. De nieuwbouw bestaat uit woningblokken. De exacte uitwerking van de woningen is nog niet bekend.

Woonlinie is voornemens om:

- De 2 bestaande woningblokken aan de Koolmeespad 1-7 en Dokter Essenveldlaan 29-37 in Andel te slopen. Ter plaatse van de te slopen woningblokken worden nieuwe woningblokken gerealiseerd.
- Lijnstructuren die gevormd worden door boomlanen direct grenzend aan het plangebied blijven behouden.

Uit de eerder uitgevoerde QuickScan (BTL Advies, 2019) blijkt de bebouwing, specifiek het woningblok aan geschikt te zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Het gaat hierbij om de potentiële functie als zomer-, paar- en milde winterverblijfplaats. Kraam- en massa winterverblijfplaatsen zijn uitgesloten aangezien in de woningen geen spouwmuur aanwezig is. In 2019 is daarom aanvullend onderzoek uitgevoerd (zie hoofdstuk 3 en 4) naar de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen in de desbetreffende woningblokken. Hierbij is een zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen in één van de woningblokken (het woningblok aan de Dokter Essenveldlaan). Door het slopen van de woning verdwijnt de verblijfplaats en hierdoor worden verbodspalingen van de Wet natuurbescherming overtreden. Daarom dient voor het slopen van de woningen een ontheffing te worden aangevraagd.

1.2 Doelstelling activiteitenplan

Dit activiteitenplan dient als bijlage van een ontheffingsaanvraag in het kader van de Wet natuurbescherming. Ontheffing wordt aangevraagd voor de periode van februari 2021 - februari 2023, en voor de volgende soorten en wetsartikelen:

Tabel 1.1 Soorten waarvoor een ontheffing voor wordt aangevraagd

Soort	Artikel 3.5	
	Lid 2	Lid 4
Gewone dwergvleermuis	X	x

Voor het overtreden van bovenstaande verbodsbepalingen wordt een ontheffing aangevraagd in “het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten” (Artikel 3.5). Een nadere onderbouwing van deze belangen volgt in paragraaf 2.3.

Het doel van dit activiteitenplan is om inzichtelijk te maken in hoeverre de voorgenomen ontwikkeling invloed heeft op de gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis. Geconstateerd is dat verblijfplaatsen van deze soort aanwezig is in woningblok Dokter Essenveldlaan 29-37. Door het uitvoeren van de voorgenomen ontwikkeling worden verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming overtreden. In dit activiteitenplan wordt beschreven op welke wijze zorgvuldig wordt gehandeld om aantasting van de gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis en broedvogels te voorkomen.

1.3 Wettelijke bescherming

De bescherming van soorten en hun leefgebieden is geregeld in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en op nationaal niveau verankerd in de Wet natuurbescherming (hierna Wnb genoemd). Dit activiteitenplan richt zich enkel op het soortenbeschermingsdeel van de Wnb. Binnen dit aspect richt de wet zich op de bescherming en het behoud van in het wild levende planten- en diersoorten binnen en buiten de beschermde natuurgebieden. Het uitgangspunt van de wet is het 'Nee, tenzij...' principe. Dit betekent dat geen schade mag worden toegebracht, tenzij dit nadrukkelijk is toegestaan (in de vorm van een vrijstelling of verleende ontheffing). Binnen het soortenbeschermingsdeel wordt onderscheid gemaakt in een aantal beschermingsregimes, deze zijn hieronder toegelicht.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (§ 3.1): Dit zijn Europees beschermde soorten. Hierin staat beschreven dat het verboden is om opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als beschreven in de Vogelrichtlijn te doden, verstoren of vangen.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (§ 3.2): Dit zijn Europees beschermde soorten. Hierin staat beschreven dat het verboden is om opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende dieren als beschreven in de Habitatrichtlijn (Bijlage IV), Verdrag van Bern en Verdrag van Bonn te doden, verstoren of vangen in hun natuurlijke leefgebied.

Beschermingsregime andere soorten (§ 3.3): Deze soorten zijn nationaal beschermd. Hierin staat beschreven dat het verboden is om flora en fauna beschreven in bijlage onderdeel A van Wet natuurbescherming opzettelijk te doden of vangen. Naast het beschermen van de soorten worden ook de voortplantings- en rustplaatsen beschermd, het is verboden om deze opzettelijk te beschadigen of vernielen.

In de Wnb geldt dat de provincies overwegend het bevoegd gezag vormen. In dit geval is de provincie Noord-Brabant bevoegd gezag. De provincie heeft een Verordening Natuurbescherming vastgesteld, waarin onder andere de vrijstelling van soorten voor bepaalde activiteiten is geregeld.

Voor handelingen die betrekking hebben op de uitvoering van een ruimtelijke inrichting of -ontwikkeling, is het toegestaan om de soorten genoemd in tabel 1.2 te doden, te vangen en hun vaste voortplantings- en rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen. Vanuit de algemene zorgplicht moet dit wel zoveel mogelijk voorkomen/beperkt worden.

Tabel 1.2. Vrijgestelde soorten provincie Noord-Brabant

Soort	
Bruine kikker	Dwergspitsmuis
Gewone pad	Egel
Kleine watersalamander	Gewone bosspitsmuis
Meerkikker	Haas
Bastaardkikker	Huisspitsmuis
Aardmuis	Konijn
Bosmuis	Ondergrondse woelmuis
Dwergmuis	Ree
Rosse woelmuis	Vos
Tweekleurige bosspitsmuis	Wild Zwijn
Veldmuis	Woelrat

2. Beschrijving plangebied, voorgenomen ontwikkeling en belang

2.1 Beschrijving plangebied

Het plangebied bestaat uit 2 woningblokken. Deze woningblokken zijn gelegen aan het Koolmeespadaan en de Dokter Esseveldlaan te Andel (afbeelding 2.1). Beide woningblokken worden gesloopt. Het omliggende gebied kenmerkt zich door bebouwing en groenstructuren in de vorm van tuinen, perken, bomen en grasvelden. Het plangebied zelf bestaat uit meerdere tuinen en bebouwing.

Afbeelding 2 Ligging en begrenzing plangebied: Koolmeespadaan 1-7 & Dokter Esseveldlaan 29-37 te Andel (Bron: GoogleMaps).

2.2 Omvang en planning

Op de locaties van de huidige woningblokken te Andel is het voornemen om de volgende werkzaamheden uit te voeren:

Binnen het plangebied wordt nieuwbouw gerealiseerd in de vorm van twee nieuwe woningblokken die voldaan aan de huidige duurzaamheidseisen. De naastgelegen lanen en groenstructuren blijven behouden. Het voornemen van de voorgenomen sloopwerkzaamheden van de woningblokken is begin mei 2021. Het voornemen van de oplevering van de nieuwbouw vindt in plaats in november 2021.

2.3 Wettelijk belang

In het kader van de voorgenomen activiteiten wordt ontheffing van de Wnb aangevraagd op grond van het volgende wettelijke belang:

- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (artikel 3,8, lid 5 sub b 3);

Hieronder volgt de onderbouwing voor de keuze van dit belang:

De woningen binnen de woningblokken aan de Koolmeespada 1-7 en Dokter Esseveldlaan 29-37 zijn verouderd en voldoen qua opbouw niet meer aan de huidige maatstaven. Daarnaast bevindt zich in de woningen asbest. Vanuit dit oogpunt is Woonlinie voornemens een duurzame portefeuille zonder milieu-/gezondheid belastende materialen te gebruiken. Daarnaast voldoen de woningen energetisch niet meer aan de ambities/huidige maatstaven. De materialen waaruit de woningen zijn opgebouwd zijn niet van voldoende kwaliteit om deze middels een verbouwing aan de huidige maatstaven op te kunnen waarderen. Er zijn relatief veel dezelfde woningtypen in Andel aanwezig (verouderde seniorenwoningen) waar relatief weinig vraag naar is (er komen bij mutaties altijd weinig aanvragen binnen bij Woonlinie voor deze woningen). Daarom is Woonlinie voornemens om andere woningtypen toe te voegen aan Andel.

3. Werkwijze onderzoeken

Ten behoeve van het geplande sloop en nieuwbouw in Andel is een flora- en faunaonderzoek in 2019 en een vleermuisonderzoek uitgevoerd in 2019. In dit hoofdstuk is van beide onderdelen de gehanteerde werkwijze beschreven.

3.1 Flora- en faunaonderzoeken 2019 (QuickScan flora en fauna)

In 2019 is door BTL Advies een QuickScan flora en fauna uitgevoerd ter plaatse van Koolmeepad 1-7 en Dokter Esseveldlaan 29-37 te Andel (zie bijlage voor rapportage). Dit onderzoek bestond uit een bronnenonderzoek en een veldbezoek. Het veldbezoek is uitgevoerd op 18 januari 2019.

Uit de QuickScan flora en fauna is gebleken dat beide panden kunnen fungeren als verblijfplaats (zomer- en paarverblijf) voor vleermuizen. Eveneens blijkt uit het verkennend onderzoek van de QuickScan flora en fauna dat algemeen beschermde broedvogels, algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren, algemeen voorkomende amfibieën kunnen voorkomen. Het overtreden van verbodsartikelen van de Wnb op deze soortgroepen is niet uit te sluiten. Voor de algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren en amfibieën die binnen het plangebied kunnen worden verwacht geldt echter een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen (zie tabel 1.2). Daarnaast zijn jaarrond beschermde (broed-)vogels, zowel verblijfplaatsen en essentiële leefgebieden, niet te verwachten. Overige niet benoemde soortgroepen zijn eveneens niet te verwachten in het plangebied. Wel geldt te allen tijde, voor alle soortgroepen, de zorgplicht. Naar aanleiding van deze QuickScan (zie bijlage voor rapportage) is in 2019 een vleermuisonderzoek uitgevoerd.

3.2 Vleermuisonderzoek 2019

Uit de uitgevoerde QuickScan (BTL Advies, 2019) blijkt het plangebied geschikt te zijn als verblijfplaats (zomer- en paarverblijf) voor gebouwbewonende vleermuizen als de laatvlieger, gewone en ruige dwergvleermuis. Kraam- en massawinterverblijfplaatsen zijn uitgesloten vanwege het ontbreken van een spouwmuur. Soorten als watervleermuis en rosse vleermuis zijn niet specifiek onderzocht aangezien beide soorten boombewonend zijn. Gewone en grijze grootovleermuizen zijn eveneens niet onderzocht, aangezien bosachtige omgeving waar deze soort hoofdzakelijk voorkomt onderbreekt in en rond rondom het plangebied. Hierdoor is in 2019 een vleermuisonderzoek uitgevoerd. Voor het vleermuisonderzoek in 2019 is gewerkt conform het vleermuisprotocol van 2017.

Om een gedegen onderzoek uit te voeren schrijft dit protocol voor dat in de kraamperiode (15 mei – 15 juli) 2 veldbezoeken voor waarvan 1 in de ochtend worden uitgevoerd. Daarnaast worden 2 veldbezoeken in de paarperiode (15 augustus – 31 oktober) uitgevoerd.

In tabel 3.1 is de benodigde inspanning volgens protocol opgenomen en in tabel 3.3 is een schema weergegeven van de uitgevoerde onderzoeken. Tijdens alle onderzoeken is gebruik gemaakt van een batdetector (Petterson D240x).

Tabel 3.1. Onderzoekperioden te onderzoeken soorten conform de soortenprotocollen

Datum	Tijd	Waarnemer	Weersomstandigheden	Type Veldwerk
22-05-2019	21.30-23.30	J. Willems	Droog, matig bewolkt, windstil, ca. 14 graden	Onderzoek kraamperiode
23-05-2019	21.40-23.40	J. Willems	Droog, matig bewolkt, windstil, ca. 14 graden	Onderzoek kraamperiode
22-06-2019	03:15-05:15	J. Willems	Droog, onbewolkt, windstil, ca. 13 graden	Onderzoek kraamperiode
23-06-2019	03:15-05:15	J. Willems	Droog, onbewolkt, windstil, ca. 14 graden	Onderzoek kraamperiode
19-08-2019	22:00-00:00	J. Willems	Droog, matig bewolkt, windstil, ca. 14 graden	Onderzoek paarperiode
20-08-2019	21:50-00:00	J. Willems	Droog, onbewolkt, windstil, ca. 19 graden	Onderzoek paarperiode
30-09-2019	19:15-21:15	M. Koster	Droog, bewolkt, windstil, ca. 13 graden	Onderzoek paarperiode

4. Onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van de uitgevoerde vleermuisonderzoek uit 2019-2020 beschreven.

4.1 Vleermuisonderzoek

Op verschillende datums zijn veldbezoeken uitgevoerd ter inventarisatie van vleermuizen. Voor het onderzoek naar verblijfplaatsen in beide panden is éénmaal het plangebied in de paarperiode (15 mei-15 juli) en tweemaal in de paarperiode (15 augustus – 31 oktober) bezocht en uitgevoerd. Tijdens het vleermuisonderzoek is specifiek onderzoek gedaan naar de laatvlieger, gewone en ruige dwergvleermuis. De resultaten zijn in onderstaande tekst beschreven.

4.1.1 Gewone dwergvleermuis

Kraamperiode

Doordat het plangebied niet in 1x goed onderzocht kon worden door één ecoloog zijn voor ieder kraamverblijfbezoek 2 veldbezoeken uitgevoerd (totaal 4). Hierbij is rekening gehouden met de onderzoeksperioden van de laatvlieger, ruige en gewone dwergvleermuis. Tijdens beide veldbezoeken zijn meerdere gewone dwergvleermuizen waargenomen. In de meeste gevallen betrof het overvliegende en kortstondig foeragerende exemplaren. Tijdens de tweede ronde in de kraamperiode is een zomerverblijfplaats van één gewone dwergvleermuis onder het dak van Dokter Esseveldlaan 29 vastgesteld.

Paarperiode

Tijdens de eerste twee veldbezoeken zijn geen waarnemingen gedaan die paarverblijven binnen het plangebied doen indiceren. De activiteit van vleermuizen was tijdens het veldbezoek aanmerkelijk lager dan in de kraamperiode. Slechts een enkel foeragerend exemplaar van de gewone dwergvleermuis is waargenomen.

Op de binnenplaats en ter plaatse van de noordelijke bomenrij zijn in het begin van het veldbezoek meerdere foeragerende en overvliegende gewone dwergvleermuizen aangetroffen.

Daarnaast is een laatvlieger waargenomen. Dit exemplaar werd overvliegend waargenomen en had verder geen binding met het plangebied.

Tijdens het derde paarverblijfbezoek (30 september 2019) zijn meerdere waarnemingen gedaan van baltsende gewone dwergvleermuizen. Het gaat hierbij om paarverblijfplaatsen in het woningblok aan de Koningin Emmastraat (buiten het plangebied). Langs de bomenrijen aan de Koningin Emmastraat en de Langenhof zijn gedurende het veldbezoek meerdere foeragerende en overvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Daarnaast zijn tijdens het veldbezoek meerdere overvliegende laatvliegers en rosse vleermuizen waargenomen. De waargenomen exemplaren vertoonden echter geen binding met het plangebied. In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld.

Tabel 4.1. Aangetroffen functionaliteiten vleermuizen in en rondom het plangebied

Soort	Functie	Locatie	Aantal exemplaren
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	Dokter Esseveldlaan 29	1 exemplaar
Gewone dwergvleermuis	Foerageergebied	Meerdere locaties rondom plangebied	3-10 exemplaren

Afbeelding 4.1 Functionaliteiten in en rondom het plangebied (rood omkaderd), Koolmeespad 1-7 & Dokter Esseveldlaan 29-37 te Andel. Toelichting kaart: Rode ster: Zomerverblijfplaats Gewone dwergvleermuis Dokter Esseveldlaan 29; Groen vlak: foerageergebied gewone dwergvleermuis; Oranje vlak: Foerageergebied en vliegroute Gewone dwergvleermuis.

5. Toetsing aan de Wet natuurbescherming

In dit hoofdstuk worden de bevindingen van het onderzoek uit 2019 getoetst aan de vigerende Wet natuurbescherming en wordt ingegaan op de gunstige staat van instandhouding van de voorkomende beschermde soorten.

5.1 Verbodsbepaling en vrijstellingen

De soortbescherming in de Wet natuurbescherming is opgesplitst in drie verschillende regimes, zie ook paragraaf 1.3. Per beschermingsregime gelden verschillende verbodsartikelen die ten gevolge van de voorgenomen ontwikkeling overtreden kunnen worden. In afbeelding 5.1 is per beschermingsregime een overzicht weergegeven. De vogelsoorten zijn opgenomen in beschermingsregime 'Vogelrichtlijn' en alle soorten vleermuizen in beschermingsregime 'Habitatrichtlijn'.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Afbeelding 5.1. Overzicht verbodsbepalingen per beschermingsregime (bron: Soortenbescherming bij ruimtelijke ontwikkelingen, Ministerie van Economische Zaken, 2016).

5.2 Beoordeling soorten van de vogelrichtlijnen

De bescherming van broedvogels is gericht op de aan- of afwezigheid van broedgevallen. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Omdat deze soorten het nest eenmalig gebruiken, zijn deze nesten alleen beschermd tijdens het gebruik ervan. Dit geldt voor soorten als de spreeuw. Verblijfplaatsen van vogels, die hun verblijfplaats het hele jaar door gebruiken of elk jaar terugkeren naar hetzelfde nest, zijn permanent beschermd. Deze nesten zijn opgedeeld in categorie 1 t/m 4 van de 'Vaste nesten'. Het vernielen

van nesten tijdens het broedseizoen of van nesten met een permanente bescherming leidt tot overtreding van verbodsartikel 3.1, lid 2.

Nesten behorend tot deze categorie zijn niet aangetroffen binnen het plangebied. De voorgenomen werkzaamheden binnen het plangebied zorgen niet voor overtreding van verbodsartikelen die in strijd zijn met de Wet natuurbescherming en zijn dan ook niet aan de orde.

5.3 Beoordeling soorten van de habitatrictlijnen

Uit het vleermuisonderzoek is vastgesteld dat het plangebied door vleermuizen in gebruik is als verblijfplaats (paarverblijfplaats). Door de sloop van de panden wordt deze verblijfplaats vernietigd. Hierdoor worden verbodsartikelen overtreden.

Eveneens blijkt uit het uitgevoerde vleermuisonderzoek dat de watergang en houtsingels (lijnstructuren) direct grenzend aan het plangebied in gebruik zijn als foerageergebied. De lijnstructuren blijven behouden. Hierdoor hebben de voorgenomen werkzaamheden binnen het plangebied geen negatieve effecten en zijn eventuele verbodsovertredingen niet aan de orde. Wel dient, zoals aangegeven in de uitgevoerde QuickScan en het aanvullende onderzoek, tijdens de voorgenomen bouwwerkzaamheden en in de nieuwe situatie rekening gehouden te worden met het gebruik van licht op deze lijnstructuren.

5.4 Beoordeling soorten van de ‘andere soorten’

Met de voorgenomen werkzaamheden worden verblijfplaatsen van soorten behorend binnen de beschermingsregime “Andere soorten” niet vernietigd. Hierdoor leiden de voorgenomen werkzaamheden niet tot overtreding van verbodsartikelen.

5.5 Gunstige staat van instandhouding

Door de voorgenomen werkzaamheden wordt een zeer klein deel van de voorkomende populatie van de gewone dwergvleermuis beïnvloed. Het betreft hier een verblijfplaats van 1-2 exemplaren (zomerverblijfplaats). Op basis van bekende verspreidingsgegevens en onze eigen ervaringen tijdens diverse onderzoeken in de regio Andel, blijkt dat de gewone dwergvleermuis algemeen voorkomt. De aanwezige verblijfplaatsen hebben slechts een functie voor een zeer kleine hoeveelheid van de totale populatie in de omgeving Andel. De functie van het plangebied, blijft gewaarborgd doordat conform het kennisdocument gewone dwergvleermuis, alternatieve verblijfplaatsen worden aangeboden. Mits de voorgenomen werkzaamheden op een zorgvuldige wijze uitgevoerd kan worden, kan de gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis worden gegarandeerd.

De aanwezige lijnstructuren blijven behouden. De instandhouding van vleermuizen die in de directe omgeving van het plangebied verblijven en deze lijnstructuren gebruiken als vliegroute komt hierdoor niet in het geding. Hierdoor hebben de voorgenomen bouwwerkzaamheden geen negatieve effecten op de instandhouding van vleermuizen.

5.6 Verantwoording effectenstudie

Alle ecologische onderzoeken die in het kader van dit project zijn uitgevoerd, zijn uitgevoerd door een ecooloog van *idverde Advies* (allen genoemd in de tabellen onder hoofdstuk 3). De ecologen van *idverde Advies* hebben ruime ervaring als het gaat om onderzoek en advisering op het gebied van natuurwetgeving. Alle betrokkenen voldoen aan de officiële beschrijving van ‘deskundige ecooloog’, zoals beschreven op de informatie site van de Rijksoverheid: www.rvo.nl. Het activiteitenplan is opgesteld door *idverde Advies*. BTL Advies is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

Een deskundige ecooloog voldoet aan één of meerdere van de volgende eisen:

- heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
- heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
- is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij Nederlandse organisaties als de Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming.

6. Andere bevredigende oplossingen

Voorafgaand aan het opstellen van een activiteitenplan is met mevr. Bakker van Woonlinie een startoverleg geweest. Dit overleg heeft op 4 november 2020 telefonisch plaatsgevonden en had als doel om een duidelijk beeld te krijgen van de diverse belangen en het kader van de werkzaamheden.

6.1 Alternatieve locatie

Andel bestaat uit een kleine dorpskern en dit dient behouden te blijven. In de buurt zijn geen andere locaties geschikt en beschikbaar voor nieuwbouw. Daarom is gekozen om de nieuwbouw op dezelfde plaats te creëren als waar de huidige woningblokken staan. Daarnaast heeft het slopen van de woningen ook logischerwijs locatie gebonden.

6.2 Alternatieve werkwijze

De woningen binnen de woningblokken aan de Koolmeespas 1-7 en Dokter Esseveldlaan 29-37 zijn verouderd en voldoen qua opbouw niet meer aan de huidige maatstaven. Daarnaast bevindt zich in de woningen asbest. Vanuit dit oogpunt is Woonlinie voornemens een duurzame portefeuille zonder milieu-/gezondheid belastende materialen te gebruiken. Daarnaast voldoen de woningen energetisch niet meer aan de ambities/huidige maatstaven. De materialen waaruit de woningen zijn opgebouwd zijn niet van voldoende kwaliteit om deze middels een verbouwing aan de huidige maatstaven op te kunnen waarderen.

6.3 Alternatieve planning

Vanwege de vaststelling en jaarrond beschermde status van een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis is een alternatieve planning (waarbij er geen verstoring plaatsvindt) niet mogelijk. Wel is er rekening gehouden met de meest kritische periode van vleermuizen.

6.4 Alternatieve inrichting

Na het vaststellen van het leefgebied (verblijfplaatsen en/of foerageergebied) van de gewone dwergvleermuis zijn enkele wijzigingen in het plan aangebracht om zo de verblijfplaatsen en/of foerageergebied van de gewone dwergvleermuis in stand te houden. Deze maatregelen zorgen voor de minste effect op de originele situatie.

Er is onder andere bepaald om:

- Tijdelijke mitigerende maatregelen uitvoeren (zie afbeelding 7.1).
- Permanente voorzieningen realiseren in nieuwbouw (zie afbeelding 7.2 – 7.3).

Voor het overige verwijzen wij nog naar de onderbouwing van het wettelijk belang in paragraaf 2.3.

7. Mitigatieplan

7.1 Zorgvuldig handelen nadere uitwerking per soortgroep

Door toepassing van mitigerende maatregelen tijdens de ingreep en rekening te houden met onderstaande factoren tijdens de inrichtingsmaatregelen, wordt schade aan voorkomende beschermde soorten zo veel mogelijk voorkomen.

7.1.1 Werken buiten kritische periode van de gewone dwergvleermuis

Alle maatregelen (mitigerende maatregelen voorgeschreven in dit activiteitenplan en inrichtingsmaatregelen zoals beschreven in §2.2) dienen zo veel mogelijk te worden uitgevoerd in de minst kwetsbare periode van de in het werkgebied voorkomende beschermde soortgroepen (zie tabel 7.1).

Kwetsbare periode gewone dwergvleermuis (conform Kennisdocumenten Gewone dwergvleermuis en watervleermuis): Rood = kwetsbare periode; geen werkzaamheden bij mogelijke aanwezigheid soorten in het plangebied. Oranje = minst kwetsbare periode. Wit = geen negatieve effecten.

Tabel 7.1 Kwetsbare perioden van de gewone dwergvleermuis. Kwetsbare periode geldt ook voor de bijbehorende vliegroutes en foeragegebieden.

Soort	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Winterrust (gewone dwergvleermuis)	■	■	■	■							■	■
Kraamtijd (gewone dwergvleermuis)					■	■	■	■				
Paartijd (gewone dwergvleermuis)									■	■	■	
Gebruik zomerverblijfplaatsen (gewone dwergvleermuis)				■	■	■	■	■	■	■	■	

Gewone dwergvleermuizen kunnen in milde winters ook zomer- en paarverblijfplaatsen gebruiken om te overwinteren. In winterrust zijn vleermuizen kwetsbaarder dan in de actieve periode. In de actieve periode zijn de weersomstandigheden gunstiger en zijn vleermuizen beter in staat om een alternatieve verblijfplaats te zoeken. Daarom worden de voorgenomen sloopwerkzaamheden medio april gestart. Eventueel aanwezige vleermuizen zijn dan uit hun winterrust en kunnen na het ongeschikt maken van de woningblokken makkelijker een andere verblijfplaats zoeken en zijn in deze periode daardoor het minst kwetsbaar.

Tabel 7.2 Planning uit te voeren mitigerende maatregelen.

Planning werkzaamheden	Jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Tijdelijke mitigatie				6 maart 2019								
Afstemming planning			Begin maart 2021									
Ecologische begeleiding (ongeschikt maken verblijfplaats)				medio april 2021								
Sloopwerkzaamheden				eind april 2021								
Realisatie nieuwbouw + permanente voorzieningen								nmb				

7

7.1.3 Aandachtspunten compensatie verblijfplaats vleermuizen (project specifieke maatregelen)

Tijdelijke mitigatie

Om de zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis (conform kennisdocument Gewone dwergvleermuis; BIJ12, 2017) te mitigeren dienen vier nieuwe alternatieve verblijfplaatsen (type VK WS 01) te worden aangeboden (zie figuur 3.1). Deze alternatieve (tijdelijke) vleermuiskasten zijn 6 maart 2019 gerealiseerd, waardoor voldoende gewenningstijd (minimaal 3 maanden) is genomen.

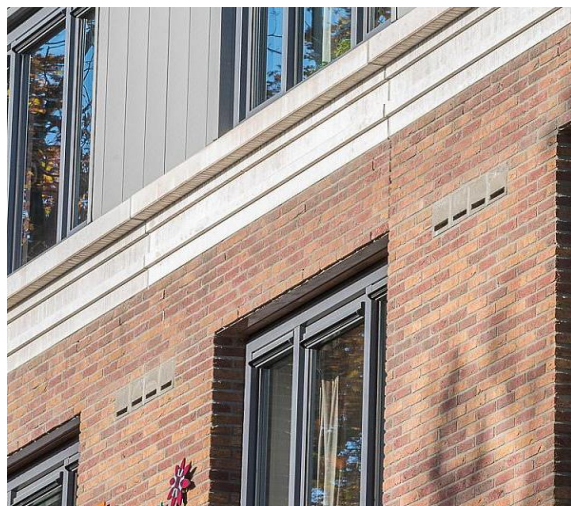
Afbeelding 7.1. Uitgevoerde mitigatiemaatregelen ten behoeve van de sloop woningblokken Koolmeespadaan 1-7 & Dokter Esseveldlaan 29-37 (rood omkaderd) te Andel.

Afbeelding 7.2. Uitgevoerde mitigatiemaatregelen ten behoeve van de sloop Koolmeepad 1-7 en Dokter Esseveldlaan 29-37 te Andel.

Permanente mitigatie

In de nieuwbouw dienen permanente vleermuiskasten te worden ingebouwd. Het plangebied blijkt uit aanvullend onderzoek in gebruik te zijn als zomerverblijfplaats door de gewone dwergvleermuis. Conform het kennisdocument Gewone dwergvleermuis (Bij12, 2017) wordt geadviseerd 3x2 inbouwstenen voor vleermuizen (afbeelding 7.3) te realiseren in de nieuwbouw. Hierbij dient het interne schot tussen de inbouwstenen verwijderd te worden. Dit is van belang zodat vleermuizen intern van de ene naar de andere kast kunnen bewegen. Hierdoor ontstaat één grotere verblijfplaats wat de acceptatie door vleermuizen vergroot.

Afbeelding 7.3. Inbouwstenen van het type- IB VL 01 die gebruikt kunnen worden als permanente verblijfplaatsen voor vleermuizen. Links de losse steen met ingang. Rechts vier ingebouwde kasten naast elkaar die in de spouw met elkaar verbonden zijn (www.vivarapro.nl).

Vleermuizen zijn warmte minnend en daarom dienen de kasten in de gevel aan de zuid-, west- en oostzijde van de nieuwbouw geplaatst te worden.

De vleermuiskasten dienen zo hoog mogelijk, minimaal 3,5 meter ingebouwd te worden. Hierbij is het belangrijk dat de ingang een vrije aanvliegroute heeft zonder obstakels (zoals bomen, andere gebouwen, lantaarnpaal of direct boven een plat dak). Het beste is om de inbouwkasten aan de kopse kant in de nok in te bouwen (zie afbeelding 7.4).

Doordat vanuit Woonlinie nog niet bekend is wat voor type nieuwbouw gerealiseerd gaat worden, dient wanneer dit wel bekend is contact opgenomen te worden met de ecooloog van idverde advies. In samenspraak met de ecooloog van idverde advies wordt het voorstel vanuit Woonlinie en de hiermee te realiseren permanente voorzieningen voor de vleermuizen besproken en de locaties vastgesteld.

Het is zelfs mogelijk om voor andere soorten zoals huismus permanente voorzieningen op te nemen in de nieuwbouw.

7.1.4 Ongeschikt maken verblijfplaats gewone dwergvleermuis

Doordat de voorgenomen sloopwerkzaamheden begin april worden uitgevoerd kan niet worden uitgesloten dat de gewone dwergvleermuis het plangebied nog gebruikt. Het plangebied kan rondom deze periode al in gebruik zijn als zomerverblijfplaats. Hierdoor wordt voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden beide woningblokken ongeschikt gemaakt. Voor de ontmoediging van de huidige verblijfplaats bij woningblok Dokter Esseveldlaan en vanwege de fysieke gelijke omstandigheden van Koolmeespadaan 1-7 worden bij beide woningblokken de volgende maatregelen genomen/uitgevoerd:

- In alle gevallen moet een vleermuisdeskundige worden ingeschakeld om de best passende methode en het beste moment te bepalen, uit te voeren en te controleren.
- De werkzaamheden omtrent het ongeschikt maken van de oorspronkelijke verblijfplaats wordt in de actieve periode van de gewone dwergvleermuis, maar buiten de kwetsbare periode van de soort uitgevoerd;
- De verblijfplaatsen worden ongeschikt gemaakt door het verstoren van het microklimaat. Dit wordt gedaan door het creëren van tocht. Voor de woningblokken vindt dit plaats op de volgende werkwijzen:
 - Daklijsten verwijderen
 - Dakpannen verwijderen.
- Werkzaamheden kunnen het best zo snel mogelijk, binnen 2 weken na te ongeschikt maken, na het verlaten van de verblijfplaatsen worden uitgevoerd. Als tijdens de uiteindelijke werkzaamheden toch vleermuizen worden aangetroffen moeten de werkzaamheden onmiddellijk stopgezet worden en moet direct de vleermuisdeskundige ingeschakeld worden. Gewacht moet worden tot dat de vleermuizen uit zichzelf zijn vertrokken. In geen geval mogen ze worden gevangen en verplaatst.

Afbeelding 7.4. In te bouwen permanente voorzieningen in de nieuwbouw aan de Koolmeespadaan 1-7 en Dokter Esseveldlaan 29-37 te Andel.

7.1.5. Aandachtspunten bij verlichting lijnstructuren

Om negatieve effecten als gevolg van de werkzaamheden op vleermuizen (foerageergebied en vliegroute) te voorkomen, worden de volgende voorzorgmaatregelen in acht genomen:

De omstandigheden rondom de lijnstructuren kunnen veranderen wanneer deze tijdens de bouwwerkzaamheden belicht worden. Door te veel lichtverstrooiing op de bomen die de lijnstructuren vormen, worden vleermuizen verstoord. Vleermuizen zijn namelijk lichtgevoelig.

Om deze reden wordt tijdens de bouwfase verlichting naar beneden op de opslag en bouwgeraamtes geplaatst.

Voorbeelden om lichtverstoring te voorkomen zijn hieronder beschreven. Lichtverstoring tijdens en na de werkzaamheden moet zoveel mogelijk worden voorkomen:

- Er kan worden gewerkt met een vleermuisvriendelijke verlichtingskleur, bijvoorbeeld met amber, met een zogenaamde human/bat response ratio groter of gelijk 45. Gebruik van “natuurvriendelijke” groene ledverlichting is niet effectief als mitigatie voor vleermuizen. De groene “vogelvriendelijke” ledverlichting is ontwikkeld voor boorplatformen, omdat de daarvoor gebruikte gele / oranje verlichting een aantrekkende en desoriënterende werking op migrerende vogels heeft. Dit is zonder onderzoek doorgetrokken naar vleermuizen. Groen licht is juist erg verstorend op vleermuizen. Vleermuizen zijn het meest gevoelig voor groenblauw tot ultraviolet licht. Lampen met een sterk aandeel in het groenblauwe spectrum zijn het meest verstorend, dus ook lampen die anders van kleur lijken maar die wel dicht bij de kleur blauw liggen. Over het algemeen zit in geel of oranje licht veel minder blauw licht, maar per fabrikant en type lamp kan dit anders zijn. Bij toepassing kan monitoring nodig zijn.
- Lichtverstoring kan vermeden worden door het nemen van maatregelen om de hoeveelheid licht te beperken tot waar het strikt nodig is, zoals bijvoorbeeld:
 - Het aantal lampen kan worden aangepast.
 - Spotlights op te renoveren gebouwen (waar compenserende verblijfplaatsen worden gerealiseerd) mogen niet gericht zijn op de te realiseren verblijfplaatsen van vleermuizen en ook niet op de aanvliegroutes voor die verblijfplaatsen.
 - De positie van een lamp ten opzichte van een verblijfplaats, een route of het jachtgebied kan worden aangepast. Dit kan bijvoorbeeld door delen af te schermen met een wand (het voor vleermuizen passeerbare, donkere deel moet wel groot genoeg zijn) of door verlichting op een lagere hoogte aan te brengen.
 - Er kan worden gewerkt met armaturen die het licht goed richten en die een scherpe bundel (“scherpe cut-off”) hebben om onnodige verstrooiing tegen te gaan (geen strooilicht naar boven maar verlichting naar beneden gericht), met name ledlampen zijn dan geschikt.

7.2 Deskundige betrokkenheid

Onder een ecologische deskundige verstaan we iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van habitats en soorten. Deze persoon heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis (zie ook paragraaf 5.6).

8. Literatuurlijst

BTL Advies. (2019). Rapportage QuickScan Wet natuurbescherming Woonwijk Andel

BTL Advies. (2019). Vleermuisonderzoek Woonwijk Andel

Bij12. (2017). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* V1.0.

<https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-004-Kennisdocument-Gewone-dwergvleermuis-1.0.pdf>.